

Törvényeskedés

A keresztény hitélet és közösségi élet egyik leggyakoribb torzulása az ún. "törvényeskedés". Ahhoz, hogy felismerjük és megfelelően kezelni tudjuk, meg kell ismernünk a kialakulása okait és a változatait. Mint látni fogjuk, a "farizeizmus" nem csupán ókori, kultúrtörténeti jelenség, hanem ömberi, tipikusan emberi magatartásforma, amely mindenkit megkísért.

Isten törvénye az embert mindig is önmaga fölé emelte. Az Isten törvényének ellentmondó emberi hagyományok azonban az embereket mindig embertelenné tették, embertelen helyzetekbe, viszonyokba kényszerítették. Nem csoda, hogy Jézus és Pál apostol is mindig kijött a sodrából, amikor ilyesmivel találkozott. Isten ma is szent haraggal küzd a törvényeskedés ellen, mivel az *Őróla* fest hamis képet. Ugyanakkor ma sem csak elítélni, hanem *menteni* akarja a törvényeskedés csapdájába esett embert.

1. Isten törvénye

A keresztény vallás alapvető tanítása, hogy ez a világ Isten világa, amelyben csak Isten akarata szerint lehet és érdemes élni, tehát Isten a Törvényadó. Az ember ennek ellenére Istentől megvonta a bizalmát: a bibliai kép arról, hogy az ember 'evett a jó és rossz tudásának fájáról', azt jelenti, hogy *öntörvényűvé* vált, hogy ő magától is tudja, azaz ő dönti el, hogy mi a jó és mi a rossz. A lázadó ember azonban nem lett olyan mint Isten (törvényadó), hanem a saját feje után megy (öntörvényű), és azt szeretné, hogy mások is az ő feje után menjenek (ez a törvényeskedés a vallás világában).

Az embernek tehát nem csak az Istennel való kapcsolata ment tönkre, hanem az ő világával, a másik emberrel és az önmagával való kapcsolata is. Azóta vétkezik Isten, Isten világa, a másik ember és önmaga ellen. Isten azonban irgalmas, és az embernek törvényeket, parancsokat adott, hogy az ember felismerje, mi az, ami Isten szerint bűn, és mi az, ami Istennek is tetszik, és az embernek is a javára van. Ezek egy része egyetemes módon minden ember lelkiismeretében ott működik (bár elnyomható), más része a mózesi Törvényben és a próféták tanításában adatott (bár a kellő hozzáállás híján félremagyarázható). A parancsok lényege Jézus megfogalmazásában ez:

Ekkor odament az írástudók közül egy, aki hallotta őket vitázni, és mivel tudta, hogy Jézus jól megfelelt nekik, megkérdezte tőle: "Melyik a legfőbb az összes parancsolat közül?" Jézus így válaszolt: "A legfőbb ez: Halljad, Izráel, az Úr, a mi Istenünk, egy Úr, és szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és teljes erődből. A második ez: Szeresd felebarátodat, mint magadat. Nincsen más, ezeknél nagyobb parancsolat." (Mk 12:28-31)

Amit tehát szeretnétek, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is ugyanazt cselekedjétek velük, mert ez a törvény, és ezt tanítják a próféták. (Mt 7:12)

Isten Törvénye tehát szent, jó és hasznos dolog, egyszerűen mert Istentől van. Lényege a szeretet parancsa, az összes többi parancs csak ennek a kifejtése, részletezése. A gond ott kezdődik, hogy ezeket a parancsokat (pl. "Ne lopj!") és alapelveket (pl. "Minden szabad, de nem minden hasznos!") *alkalmazni* kell, hiszen nem mindig szólnak az emberi élet és kultúra minden apró és változó részleteiről. Bár például a 613 ószövetségi parancsolat többnyire egyértelmű, alkalmazásuk esetenként nem kevés vitára adott okot. Nem arról van szó, hogy Isten nem beszélt volna egyértelműen, hanem arról, hogy Isten elvárja, hogy az ember gondolkodjon el az ő szavain, és lelkiismeretesen alkalmazza. Minden korban, a változó szövevényi, kulturális, éghajlati és más körülmények között is látni kell a különbséget a Törvény betűje és szelleme, a legfőbb és az alacsonyabbrendű parancsok, az egyértelmű *előírások* és a történelmi *leírások*, az isteni parancsal megkötött és a szabadon hagyott lelkiismeret között.

Ez így volt az ószövetség idején és Jézus korában is. Például a szombati munkavégzés tilalma nem ad minden részletre kiterjedő leírást arról, hogy konkrétan mi minden minősül "munkának". Az emberek megkérdezték az írástudó rabbikat, akiknek felelniük kellett, de a válaszuk esetenként nem egyezett. Nekik sem volt tökéletes és egyforma a bibliaismeretük és a személyes istenismeretük. Nem csoda tehát, hogy vitatkoztak, és szükségszerűen létre jöttek a különféle rabbinikus iskolák és lelkiismereti irányzatok, amelyek bizonyos részleteket eltérően tanítottak. Így például Jézus korában az egyik azt tanította, hogy szombaton nem szabad kihúzni a gödörbe esett állatot, mert az már erő kifejtéssel, azaz "munkával" jár, a másik azt, hogy szabad, mert az élet védelme magasabb rendű parancs stb.

2. Jézus és a farizeusok

A rabbi munkálkodása tehát szükséges, iszlolák és irányzataik kialakulása, illetve az Írott hagyomány és a Szóbeli hagyomány kialakulása szükségszerű volt. Végző soron azonban mindig annak volt "igaza", akinek a döntése nem mondott ellent az istentől ihletett Írásoknak. A végző mérce Isten Szava volt, legalábbis elvben.

Egyrészt azonban Jézus korára a Szóbeli hagyomány már olyan nagyra nőtt, hogy a legtöbb rabbi - az Írásokon kívül - főleg neves elődeire hivatkozott, tehát *más emberekre*. (Emögött persze őszinte alázat és a személyes felelősségvállalás kerülése egyaránt állhatott.) Másrészt Jézus korára az Írások és a Szóbeli hagyomány egyes pontjai között már súlyos ellentmondások alakultak ki.

Jézus Hegyi beszédén egyfelől azért álméltkodott a tömeg, "mert úgy tanította őket, mint akinek hatalma [értsd: *saját* felhatalmazása, *saját* tekintélye] van, és nem úgy, mint az írástudók" (Mt 7:29). Másfelől pedig nyíltan visszatérést követelt a szóbeli hagyományoktól ("Hallottátok, hogy megmondattok") az Írásokhoz és azok eredeti üzenetéhez ("Én azonban azt mondom"). Szerinte nem pusztán félreértés történt, a baj egyesek hozzáállásával van. Egyrészt nem akarják elfogadni azt, amit Isten mondott, hanem a saját hagyományaikhoz ragaszkodnak, és miközben fenntartják a komoly istentisztelet látszatát, a saját gondolataikat Isten szavának lopott tekintélyével adják tovább:

Ő pedig ezt válaszolta nekik: Találóa profétált Ézsaiás rólatok, ti képmutatók, amint meg van írva: Ez a nép csak ajkával tisztel engem, de szíve távol van tőlem. Hiába tisztelnek engem, ha olyan tanításokat tanítanak, amelyek emberek parancsolatai. Az Isten parancsolatát elhagyva az emberek hagyományához ragaszkodtok. Ezt is mondta nekik: Szépen félreteszitek az Isten parancsolatát azért, hogy a helyébe állíthassátok a magatok hagyományait. Mert Mózes ezt mondta: Tiszteld apádat és anyádat, és aki gyalázza apját vagy anyját, halállal bűnhődjék. Ti pedig azt mondjátok: Ha ezt mondja valaki apjának vagy anyjának: korbán, vagyis áldozati ajándék az, amivel megsegíthetnélek, akkor már nem engeditek, hogy bármit tegyen is apjáért vagy anyjáért; és így érvénytelené tesztitek az Isten igéjét hagyományotokkal, amelyet továbbadtatok; de sok más ehhez hasonlót is tesztetek. (Mk 7:6-13)

Ráadásul ezek az emberi hagyományok nem pusztán dogmatikai-etikai magánvélemények maradtak, hanem tömegek istenképére és életézésére gyakoroltak negatív hatást. Ezért hívta magához a törvényeskedés áldozatait:

Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok, és meg vagytok terhelve, és én megnyugvást adok nektek. Vegyétek magatokra az én igámat, és tanuljátok meg tőlem, hogy szelíd vagyok, és alázatos szívű, és megnyugvást találtok lelketeknek. Mert az én igám boldogító, és az én terhem könnyű. (Mt 11:28-30)

Öszefoglalva, a farizeusság, a törvényeskedés lényege, hogy Isten parancsa *helyére* emberek parancsa kerül, és hogy az egyetlen tekintély, Isten *mellé* tekintélyes emberek kerülnek. Ők természetesen nincsenek a helyükön, ezért fenn kell tartaniuk felhatalmazottság *látszatát*, ami azonban csak manipulatív emberi eszközökkel megy.

Az egyik eszköz a képmutatás és mások beletaszítása a képmutatásba. Tudják, hogy az emberek Istennek szeretnének megfelelni, és hogy az ő tanításukat Isten szavaként fogadják, de olyan elviselhetetlen terheket tesznek rájuk, amiket azok csak úgy tudnak elviselni, ha képmutatóvá válnak, mert mindenkinek nehéz beismernie a saját lelki csődjét, és kitennie magát mások megvetésének. Ugyanakor ők, a törvényeskedők úgy tesznek, mintha tökéletesen meg tudnának felelni a saját mércéjüknek. A másik eszköz a megfélemlítés: aki nem bírja tovább a terheket, vagy nekik ellentmondva azt állítja, hogy emberi parancsaik nem Istentől vannak, azt kiközösítik vagy megölik. Így megy ez ma is: aki *emberi* igába hajtotta a fejét, az ma is boldogtalan, és a terhe is nyomasztó. A legrosszabb azonban az, hogy azt hiszi, ez Isten miatt van.

3. Pál apostol és a júdaizálók

Jézus a mennybemenetele előtt még felhatalmazta az apostolait, hogy a gyorsan megváltozott helyzetnek megfelelően új hagyományt (*halachát*) alakítsanak ki. Az új szövetség sok szempontból szétfeszítette a "régit" kereteit. Például a zsidóság etnikailag is zárt vallási közösségének messiáshívó maradékába nem zsidók is be lettek fogadva. Így a nemzetközivé és kultúrközivé váló keresztény közösség eltérő háttérű tagjainak békés együttélése érdekében ki kellett mondani, hogy mi szabad és mi tilos *minden* keresztény számára (ezt jelentette az oldás-kötés rabbinikus fogalma): "Bizony, mondom néktek: amit megkötök a földön, kötve lesz a mennyben is, amit pedig feloldotok a földön, oldva lesz a mennyben is." (Mt 18:18)

Az új közösség legnagyobb ilyen jellegű döntése annak a kimondása volt, hogy nem kell először zsidóvá válni (körülmetélni, az egész törvényt betartani, a nem zsidóktól elkülönülni) ahhoz, hogy valaki keresztény lehessen. Ehhez a Szentléleknek először Pétert, majd az őt kísérő zsidó hívőket kellett meggyőznie arról, hogy Isten tisztává akarja és tudja tenni még 'piszkos pogányokat' is (lásd Csel 10. fejezet). Amikor a nem zsidók is befogadták Isten igéjét (11:1), és őrájuk is kitöltetett a Szentlélek ajándéka (10:45), Péter úgy rendelkezett, hogy őket is meg lehet keresztelni (10:47-48). Persze az, hogy Péter befogadta őket a keresztény közösségbe és asztalközösséget is vállalt velük, Jeruzsálemben nem mindenkinek tetszett (11:2-3), ezért igazi védőbeszédet kellett mondania a történekről (11:4-17). Fontos látni azonban, hogy Péter nem egyedül döntött: Isten igazolta, és a többi apostol is támogatta az új helyzetet. Amikor pedig megnövekedett a nem zsidó származásúak aránya, és egyes júdeai hívők még mindig elvárták volna, hogy a nem zsidó származásúak körülmetélkedjenek (Csel 15:1), az apostoli tanács egy körlevélben megfogalmazta a mai napig érvényes szabályokat:

Akkor az apostolok és a vének, az egész gyülekezettel együtt, jónak látták; hogy férfiakat válasszanak ki maguk közül és elküldjék őket Pállal és Barnabással Antiókiába: mégpedig Júdást, akit Barsabbásnak hívtak, és Szilászt, akik vezető emberek voltak a testvérek között. Ezt a levelet küldték velük: "Mi, az apostolok és a vének, a ti testvéreitek, az antiókiái, szíriai és ciliciai pogány származású testvéreknek üdvözlésünket küldjük! Mivel meghallottuk, hogy közülnök egyesek megzavartak titeket, és szavaikkal feldúlták lelketeket - pedig mi nem adtunk nekik megbízást -, egymás között egyetértésre jutva, jónak láttuk, hogy férfiakat válasszunk és küldjünk hozzátok a mi szeretett Barnabásunkkal és Pálunkkal, olyan emberekkel, akik életüket tették kockára a mi Urunk Jézus Krisztus nevéért. Elküldtük tehát Júdást és Szilászt, hogy ők tudotokra adják ugyanazt élőlőszóval. Mert a Szentlélek jónak látta, és vele együtt mi is úgy láttuk jónak, hogy ne tegyünk több terhet rátok annál, ami föltétlenül szükséges: hogy tartózkodjatok a bálványáldozati hústól, a vértől, a megfulladt állattól és a paráznaságtól. Ha ezektől őrizkedtek, jól teszitek. Legyetek egészségesben!" (Csel 15:22-29 vö. 21:25)

Pál apostol különösen sokat szenvedett a törvénytartás és a körülmetélés híveitől, akik az apostoli tanács és a Szentlélek határozatát nem akarták elfogadni (ld. Csel, Róm és Gal). Róluk Pál egyszer azt írta (szó szerinti fordításban): "Bárcsak kasztrálnák is magukat, akik lázítanak titeket!" (Gal 5:12). Ha ma élne, a bemelegítéssel törvényeskedőkről azt írta: "Bár fulladnának bele!", a nyelvekenskölással törvényeskedőkről pedig azt: "Bár harapnák le a nyelvüket!" - vagy valami hasonlót.

Kortársai magatartását mindenestre evangéliumellenesnek tartotta, látva, hogy a Krisztusban kapott szabadsággal, sőt az üdvösségükkel játszanak:

Krisztus szabadságra szabadított meg minket, álljatok meg tehát szilárdan, és ne engedjétek magatokat újra a szolgaság igájába fogni. Íme, én, Pál mondom nektek, hogy ha körülmetélkedtek: Krisztus semmit sem használ nektek. De ismét bizonyosságot tesztek minden embernek, hogy aki körülmetélkedik, köteles az egész törvényt megtartani. Akik törvény által akartok megigazulni, elszakadtok a Krisztustól, a kegyelemből pedig kiestek. (Gal 5:1-4)

A törvényeskedő zsidó testvéreknek csak két dolgot kellett volna felfogniuk: hogy a körülmetélés az ábrahám szövevény jeleként a zsidóságnak mint népnek adatott (a kereszténység azonban nemzetközi), és hogy sem az ábrahám körülmetélés, sem a mózesi törvény nem a megigazulás alapja (mindig a kegyelemben vetett hit volt az). Azért kerültek veszélybe, mert nem akarták elfogadni az új tekintélyt (apostoli tanács), sem az új helyzetet (nem zsidó testvérek), illetve mert a régi helyzetet is félreértették (a körülmetélést és a törvényt a megigazulás eszközének látták), és ehhez a régi félreértéshez ragaszkodtak.

4. A törvényeskedés lényege

Amikor egy ember "törvényeskedik", azaz hitéleti törvényeket, szabályokat mond ki, és akar másokkal elfogadtatni, akkor a Törvényadó szerepét játssza. Akármilyen munkahelyi, családi vagy más emberi környezetről van is szó, aki diktálni akar, annak szüksége van valamire, ami a többi ember fölé emeli, ami tekintélyt ad neki, amiért rá feltételesen. Ez az eszköz az egyházban mint vallási közösségben értelemszerűen a Szentlélekre vagy a Bibliára való hivatkozás: Isten tekintélyének kölcsönvétele, vagy inkább ellopása.

Miért tesz valaki ilyesmit? Vagy jót akar, segíteni akarja a rá bízottakat a hitéletben, a megszentelődésben, vagy kényszeresen kontrollálni akar másokat. A kettő közötti határ gyakran elmosódik, de a lényeg mindig ugyanaz: emberek tudatosan vagy sem, de mások életében át akarják venni a Szentlélek szerepét, és olyasmibe szólnak bele, ami nem az ő dolguk.

A törvényeskedő tkp. olyan "Mózes", akihez nem szölt Isten, csak azt állítja, mert ő úgy hiszi, hogy szölt. Istent, az egyetlen igazi, jogos Törvényadót próbálja utánozni, sőt helyettesíteni – akár tudatában van ennek, akár nem. Mi különbözteti meg az igazi Mózesektől? Például az, hogy a törvényeskedő mindig nagyfokú küldetésstudattal rendelkezik, Mózes ellenben alkalmatlannak és érdemtelennek érezte magát. A törvényeskedő csak egyéni és ezért vitatható véleményére, érzéseire, ízlésére és bibliaértelmezésére tud hivatkozni, Mózes mellett azonban Isten látványosan, mindenki számára egyértelműen kiállt. A törvényeskedő nem önmagához képest és másokért, hanem mindig másokhoz képest jobb, igazabb, szentlelkesebb, bibliahűbb, akiktől el is határolja magát, Mózes ellenben képes lett volna Isten ellen vétkező népével együtt meghalni.

Természetesen a törvényeskedő is ember. Senki nem akar farizeus lenni, senki sem határozza el magában, hogy "Nosza, hadd álljak oda Isten helyére, hadd okozzak sebeket a testvéreimnek, és hadd oltsam ki a Szentlélek munkájának tüzeit!" De éppen ezért fontos szembesülni azokkal az emberi, lelki folyamatokkal, amelyek lassan olyasmivé tehetnek bennünket, amivé valójában sosem akartunk válni.

5. A törvényeskedés tipológiája

A törvényeskedéssel nem csupán tévtanokkal bebetonozott vallási-lelki környezetben, hanem egészséges felekezeti hitvallás keretei között is találkozhatunk. Ez azért van, mert alapvetően mentalitásbeli problémáról van szó. Ez egyértelműen megjelenik a magatartásban, de a viselkedés mögött rejlő hozzáállás pontos oka néha nehezen azonosítható. A törvényeskedés ugyanis mindig a személyiség valamilyen belső bizonytalanságából fakad. Emiatt törvényeskedik valaki, illetve emiatt hagyja valaki, hogy sok éven át emberek törvényeskedjenek fölötte.

Az alábbi három pont a törvényeskedés három leggyakoribb fajtájának kialakulásáról és lényegéről próbál vázlatos képet adni. Természetesen egy emberben vagy egy gyülekezetben mind együtt is előfordulhatnak, általában sok az átfedés, és az egyik probléma rögzülése magával hozhatja a másikat.

(a) Toleranciahiány

Van olyan embertípus, aki láthatóan csak a saját szubjektív véleményét, érzését és ízlését tekinti mértékadónak. Másoktól elvárja, hogy vele egyetértsenek, vele együtt érezzenek, őt kövessék, sőt hozzá alkalmazkodjanak. Akinek a gondolkodásmódja eltér az övétől, azt magában vagy mások előtt is megbélyegzi. Ha bibliai témákon lovagol (keresztség, karizmák, egyházszervezet, próféciák stb.), akkor sajátos "igei meglátásai" miatt hihetetlenül dogmatikussá válik: számára mindenki más tévelyeg, vagy legalábbis nincs elég magas lelki szinten. Gyakran olyan témákban hangoztatja a véleményét, amelyeket Isten és a Biblia az egyén lelkiismeretére bíz. Megítél dolgokat és embereket anélkül, hogy a Szentírás(ból) definiálná, milyen is a "jó keresztényhez" illő, az "Istentől való" és a "nem Istentől való", a "lelki" és a "testies" vagy "más lélektől" származó ének, muzsika, imaforma, hajhossz, frizura, ruhaszín, film, könyv, hobby, szakma stb. Ha az ember rákérdez, hogy milyen alapon kritizál és fedd másokat, elsősorban az érzéseire hivatkozik, nem a Szentírás konkrét kijelentésére vagy alapelvére (ha mégis idéz valahonnan, az "ige" eredetileg egészen másról szolt). Azt hiszi ugyanis, hogy ami neki nem tetszik, az a Szentléleknek sem tetszik, és öbenne ezért támadt fel az ellenézés; így ha a másik nem érzi azt, amit ő, akkor nyilvánvalóan nem lelki ember stb.

Mi áll a jelenség háttérében? Rendszerint az, hogy az ilyen ember nem tudja magáról, hogy igazából akkor érzi magát biztonságban, ha körülötte *mindenki* olyan mint ő, és az élet *minden* apró dolgát is úgy értékeli és kezeli mint ő. Nem tudja elképzelni, hogy együtt lehet élni, közösségben lehet maradni gondolati, ízlésbeli vagy érzelmi *egyformaság* nélkül, esetenként nyíltan vállalva, és el is viselve az egyet nem értést. Ha vezető, akkor nem tűr ellenvéleményt: más csak azért gondolhat mást, mert hiányos a hite, a tudása, a jelleme stb. Ha a csoport egyszerű tagja, minden vitától megrémül, mert a helyzetet nem tudja kezelni; ha neki nem adnak igazat, akkor pedig magában füstölög, vagy végleg távozik.

Merev, konzervatív, normatív hozzáállásának a funkciója nem más, mint énje védelme. Erre valószínűleg már a családjában szüksége volt: másnak lenni büntetéssel járt, vagy éppen hogy sosem volt biztonságot adó állandóság a környezetében. Ezért nem szereti a változást maga körül, és tekinti ellenfélnek a másképp gondolkodót, illetve az újat hozót. Ezért fél a belső változástól is: helyesen érzi, hogy a másokra való megnyílás, mások világának a megismerése őrajta is változtatna. Ezért inkább a hasonlóan gondolkodók társaságát keresi, a többiektől pedig távolságot tart vagy elkülönül tőlük. Ha egy közösség vezetői törvényeskedőkből áll, akkor a tagokat az egyformaságukról könnyű felismerni: *mind* sajátosan és egyformán imádkoznak, fogalmaznak, öltözködnek, fodráskodnak, előre tudni, hogy mely írókat nem olvassák, kinek a zenéjét nem hallgatják, hova nem járnak stb. Mindez persze sok fokozatban fordul elő: az alig észrevehető szinttől a látványosan tragikusig.

(2) Receptkeresés

Vannak emberek, akik azt, amit Isten mindenkitől elvár, lelkesen összekeverik azzal, amit Isten egy bizonyos embertől elvárt vagy vele tett. Elfelejtik, hogy ami *mindenkire* vonatkozik, az le van írva (Biblia), de ezen felül létezik személyes bánásmód is! Amikor egy bizonyágtételben azt hallják, hogy Isten valakinek az életében *helyre tett* valamit, amit túlzásba vitt (sportolás, gyűjtemény, kávéivás stb.), vagy valakit *egy bizonyos módon* megsegített (imameghallgatás, vezetés, gyógyulás, szolgálatra elhívás stb.), akkor ebben nem Isten változatos munkálkodására csodálkoznak rá, hanem Isten *általános* akaratát, *mindenkinek* szóló parancsát vélik felfedezni. Az általánosítást olyan bibliai mondatokkal igazolják, mint hogy "Isten nem személyválogató" (pedig ez a mondat egészen másról szolt). Mivel sok lelki élményre találni valamilyen bibliai példát, és Isten szaváról van szó, a bibliai *leírásból előírás*, az egyedi esetből modell, minta, merev szabály lesz.

Végül olyan *nevetséges* szabályok születnek, hogy pl. Isten magát a sportolást, a bélyeggyűjtést, a tévénezést vagy a kávéivást tiltja, és a hívőktől *elvárnak* bizonyos tanúságtételeket: a "jó kereszténynek" vagy "lelki embernek" ugyanis ilyen vagy olyan vezetési élményben kell részesülnie (lásd X testvért!), meg kell gyógyulnia (lásd Y testvérnőt!) stb. Aki pedig nem adja látható jelét annak, hogy követi a receptet, arról úgy vélik, hogy biztos nincs elég hite, nem biblikus a gondolkodásmódja, bűn van az életében, démoni befolyás alatt van, családi átok van rajta stb. Az így megbélyegzett hívők persze kisebbrendűnek érzik magukat, azt hiszik, bennük van a hiba.

Ilyenkor lényegében egyéni megtapasztalásokból, élményekből kreálunk "lelki törvényeket", elvárásokat, recepteket, sőt dogmákat. Ilyenkor Isten egyik gyermeke – arról hallva, hogy Isten hogyan foglalkozik a másik gyermekével – *mindenképpen* valamilyen viselkedési mintát, előírást, receptet vagy módszert akar kiolvasni arra vonatkozóan, hogy hogyan viselkedjen *mindenki* az Atya világában. Mintha Isten még nem

mondott volna el mindent, amit mindenkinek el akar mondani, hanem az egyénnek vagy az egész gyülekezetnek azt kellene figyelnie, hogy a bizonyosságtételekből még mi derül ki, azaz még mi tetszik vagy nem tetszik Istennek azon *kívül*, ami a Bibliában már le van írva...

A törvényeskedő magatartás funkciója itt inkább a bizonytalanságok és a megválaszolatlan kérdések gyors feldolgozása. Alapja egyszerűen a józanság, az érettség, az ismeretek és a saját tapasztalatok hiánya. Elsősorban a friss, és öreg, de éretlen hívőket környékezi meg, illetve az olyan pragmatikus észjárásúakat, akik mindenben a "technikát" vagy a "módszert" keresik. Ahol a vezetők így maradnak, ott lényegében mindig ugyanarról a néhány témáról prédikálnak vagy tesznek bizonyosságot (elkülönülés a világtól, misszió, gyógyulás stb.). Ilyesmire azonban csak addig van szükségünk, amíg az Istennel való kapcsolatunk nem elég személyes és gazdag. Azért keressük elsősorban az "instant" recepteket, amelyek a megtérés után beköszöntő új világban segítik a túlélést, mert olyanok vagyunk, mint az új kollégák az új munkahelyen. Ez az állapot egy ideig természetesnek tekinthető, de mindenkinek túl kell rajta jutnia, fel kell nőnie!

(c) Önigazolás

A törvényeskedés harmadik, leggyakoribb fajtája mögött a megigazolástan és a megszentelődéstan összekeverése áll. Emlékeztetőül: a megigazolás az Isten előtti helyzet megváltozása, a Krisztusba vetett hit alapján; a megszentelődés Isten átformáló munkája és az annak való engedelmesség, az újjászületés alapján, egy életen át. (Vagy másképpen megfogalmazva: Isten örökbe fogadott, de mint gyermekét nevel is.)

A törvényeskedés gyökere ebben az esetben az, hogy a hívő még nem tudja, vagy elfelejtette, hogy *egyedül Krisztus* az, aki igazolja őt Isten előtt, és akiért Isten elfogadja és szereti. Ehelyett azt tanítják neki, vagy például vétkektől terhelve ő maga érzi úgy, hogy *neki kell* elfogadhatóvá tenni magát Isten, mások és önmaga előtt is. Ha egy törvényeskedő közösségbe jár, ennek a módját megtanítják neki: az instant megoldás az, hogy ha "győzelmes keresztény", "lelki ember" stb. akar lenni, akkor mit *ne csináljon* (ne egyen húst, ne igyon sört, ne nézzen tévét, ne táncoljon stb.), illetve hogy miből csináljon *többet* (bibliaolvasás, ima, gyülekezetbe járás, prédikálás stb.). Ha nincs, aki ilyesmit tanítson neki, akkor ő maga talál ki magának dolgokat, de érdekes módon rendszerint ugyanoda lyukad ki: mit *nem* kellene csinálni, miből kellene *többet* csinálnia, hogyan kellene helyesen megkeresztelve lennie, úrvacsoráznia, melyik karizmát kellene megkapnia stb.

Félreértés ne essék: az embernek esetenként tényleg abba kell hagynia azt, ami egyértelműen akadályozza a lelki fejlődésben, és vannak dolgok, amelyek a hitélet természetes, szerves részét képezik (rendszeres bibliaolvasás, imádság, közösségi élet). Baj akkor van, amikor emberek más emberek számára meg akarják szabni a bibliaolvasás, az ima és a közösségi alkalmak "szükséges" mennyiségét, illetve amikor olyasmibe szólnak bele, amihez semmi közük, mert Isten nem szabályozza (egyéni lelkiismereti döntések a pályaválasztástól a párválasztáson át az étkezési szokásokig). Baj akkor van, amikor a hívő azt hiszi: a dolog rajta és az erőfeszítésein múlik, tehát ha valamit nem tesz, és mást megtesz, *akkor* ő már elfogadható és szerethető, *akkor* végre Isten is, mások is el kell, hogy fogadják.

Iszonyú teher tud lenni, ha mások elvárásainak nem tudunk megfelelni, főleg ha saját magunkban csalódunk, és mi magunk sem tartjuk magunkat elfogadhatóknak. Ilyenkor hajlunk arra, hogy úgy csináljunk, mintha mindent megtettünk volna, és minden rendben lenne, pedig belül tudjuk, hogy nem tudunk megfelelni sem önmagunknak, sem a vezetőknek, sem "Istennek" (pontosabban torz istenképünknek). Ilyenkor az ember belül legszívesebben üvöltene a fájdalomtól, de ezt nem mutathatja ki, mert mutatnia kell a képet: ő jó keresztény, lelki ember, bővölködő hívő stb. És enélkül a törvényeskedő közösségben tényleg nem fogadják el!

Ha az önigazolásnak ez a belső, illetve külső kényszere válik a hitélet motorjává, az egy ponton túl gyilkol: sokan fordultak már önmaguk ellen, mert nem tudtak kínzóik ellen fordulni, vagy egyszerűen otthagyni őket. Miért jut idáig valaki? Mert önmagát nem tudja elfogadni, illetve mert még nem élte át, hogy Isten *tökéletesen* elfogadja, amióta Krisztus kegyelmében bízik. Valószínűleg már a családjában is ez volt a helyzet: aki otthon sem tudott soha megfelelni, ezt Istenre is kivetíti, és egy időre bele *lehet* vinni a törvényeskedésbe. Ha őszinte, egy ponton túl a törvényeskedő közösségből végleg eltűnik, és mindenki – még ő is – azt hiszi, hogy Istennek fordított hátat. Pedig csak *egy torz istenképből* lett elege, méghozzá joggal!

Akiken az önigazult mentalitás eluralkodik, azok a saját különlegességeiket egy idő után a közösségvállalás feltételévé teszik: aki ezt vagy azt nem így vagy úgy csinálja, illetve hiszi, mint ők, azok nem lehetnek "igazi" testvérek, azokkal nem imádkoznak, nem szolgálnak együtt. Kialakul az elittudat: a "legjobb", sőt idővel és dogmatikai befagyasztással az "egyedül üdvözítő" gyülekezet... A sok szabály, az elvárt teljesítmény vagy szellemi élmény azonban állandó megfelelési kényszerben tartja a hívőket, minél keményebb csapatról van szó, annál inkább. Ennek egyenes következménye azonban, hogy azt hiszik: ha eleget tesznek vezetőik elvárásainak, Istennek is eleget tettek, de ha ez nem sikerül, akkor a vezetők joggal verhetik őket, sőt Isten is joggal veti el őket...

Az is áldozat, aki törvényeskedik, és az is, akivel törvényeskednek. De mindnyájukat ugyanaz a jó hír várja, a bibliai megigazulástan (1Kor 1:30-31, Ef 2:1-10, Tit 3:4-5), és Jézus hívó szava (Mt 11:28-30)!

6. A gyógyulás útja

A törvényeskedés a hitélet betegsége, bűnös torzulása. Orvoshoz azonban csak az megy, meggyógyulni csak az fog, aki tudja magáról, hogy beteg. Be kell látnunk, hogy

- szenvedést okozunk (ui. másokat a saját képünkre és hasonlatosságunkra akarunk formálni),
- mi magunk is szenvedünk (ui. előbb-utóbb mindenki menekül előlünk),
- szembe kell néznünk vele, hogy valójában mennyire érezzük Isten elfogadását (ui. annyira tudunk másokat is elfogadni),
- észre kell venünk, hogy Isten közösséget vállal azokkal is, akikkel mi szubjektív okokból nem (de kik vagyunk mi, hogy így tegyünk?),
- tehát lényegében meg kell alázkodnunk (nem kell megvárunk, hogy Isten alázzon meg).

A törvényeskedőnek és a mások törvényeskedéstől szenvedőnek végső soron mindig három dologra van szüksége: egészséges bibliai tanításra (ebben segíthetünk), egészséges emberi és testvéri kapcsolatokra (ezért is sokat tehetünk), és az Istennel való kapcsolat mélyülésére, megújulására (ezért hittel imádkozhatunk). Törvényeskedő testvérünket, vagy saját magunkat egyfajta felfedező túrára kell meghívunk.

Akinek az esetében a *toleranciahiányról* van szó, annak az emberekhez való általános hozzáállásával van a baja. Számára a Biblia fontos üzenete, hogy Isten sok témában szabadon hagyta a lelkiismeretünket, és tiszteletben tartja az egyéniségünket. Ami az emberekkel való kapcsolatát illeti: meg kell nyílnia mások másságára, meg kell tanulnia másokat önmagánál is többre becsülni, és másokat szeretettel elviselni. Az Istennel való kapcsolatot illetően pedig meg kell látnia, hogy különbség lehet a saját véleménye és érzései, illetve a Szentlélek véleménye és érzései között (lásd Biblia!).

Akinek az esetében éretlenségből fakadó *receptkeresésről* van szó, annak egyszerűen növekednie, érnie kell. Számára döntő felfedezés lehet meglátni Isten személyreszabott pedagógiáját a Biblia szereplőinek az életében. Ami mások életének a tanulságait illeti, azok lehetnek bátorítók vagy intő hatásúak, de nem feltétlenül érvényesek mindenkire vagy órá; ami mindenkire érvényes, az már meg van írva (lásd Biblia!). Istennel kapcsolatban azt kell felfedeznie, hogy az Isten nem valamiféle kezelhető, kiszámítható, kiismerhető "rendszer", hanem egy személyesen megismerendő Valaki. Ráadásul saját, örömteli élményként is meg kell tapasztalnia, hogy Isten személy szerint övele hogyan bánik (másként mint mással, mert más, mint mások).

Akinek az esetében az *önigazolás* kényszeréről van szó, annak a Biblia egyik legfontosabb üzenetét kell tanulmányoznia: meglátni a megigazulás és a megszentelődés közötti különbséget, és felfogni Isten megtartó kegyelmének és hatalmának örömhírét. Ami az Istennel való kapcsolatát illeti, Isten kegyelmében, elfogadó, szerető ölelésében kell megnyugodnia. Ez aztán az emberekkel való kapcsolatát is meg fogja változtatni.

Végül megjegyzendő, hogy a törvényeskedés egy témakörbe tartozik a nyáj fölötti uralkodással, a kiskorúsítással és a kiskorúságban való megmaradással. Ezekről egy másik cikkben lehet olvasni.